

Ėriht'is Hėtie Bėghare Nėdiė T'orė?a

DO
BUGS
NEED
DRUGS?

 Alberta Health
Services

Dėlkodhė Boghėd'ı, Dėkodh d'ada, Hės?ės Ch'ı d'ada

This resource is also available in the following translations:

- Blackfoot
- Cree
- Dēnesųłłné
- Stoney

- Arabic
- Bengali
- Chinese
- French
- Hindi
- Korean
- Malayalam
- Oromo
- Pashto
- Persian
- Punjabi
- Somali
- Spanish
- Swahili
- Tagalog
- Tigrinya
- Ukrainian
- Urdu
- Vietnamese

Do Bugs Need Drugs, Communicable Disease Control, Alberta Health Services.

DBND@ahs.ca

www.dobugsneeddrugs.org

© 2022 Alberta Health Services,
Provincial Population & Public Health

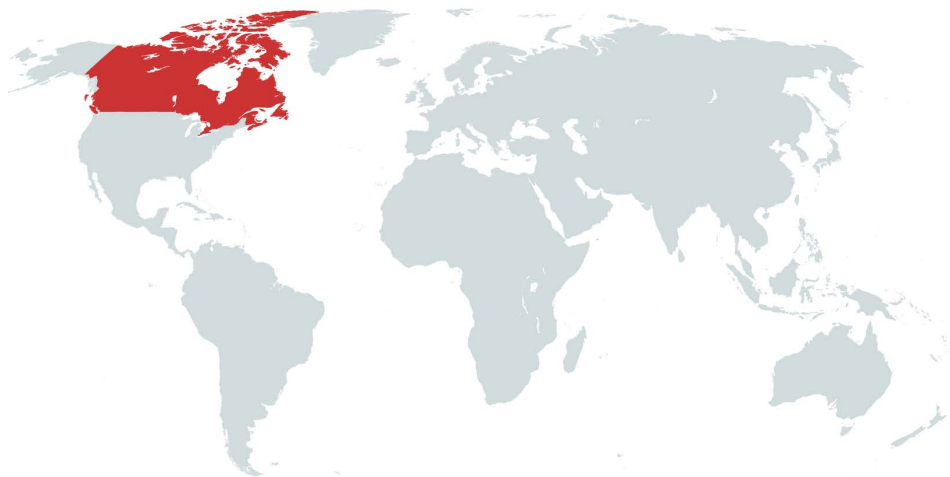
This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-Non-commercial-Share Alike 4.0 International license**. To view a copy of this licence, see <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>. You are free to copy, distribute and adapt the work for non-commercial purposes, as long as you attribute the work to Alberta Health Services and abide by the other licence terms. If you alter, transform, or build upon this work, you may distribute the resulting work only under the same, similar, or compatible licence. The licence does not apply to AHS trademarks, logos or content for which Alberta Health Services is not the copyright owner.

Disclaimer statement:

This material is intended for general information only and is provided on an “as is”, “where is” basis. Although reasonable efforts were made to confirm the accuracy of the information, Alberta Health Services does not make any representation or warranty, express, implied or statutory, as to the accuracy, reliability, completeness, applicability or fitness for a particular purpose of such information. This material is not a substitute for the advice of a qualified health professional. Alberta Health Services expressly disclaims all liability for the use of these materials, and for any claims, actions, demands or suits arising from such use.

Ēriht'is Hētie Bēghare Nēdiē T'orēʔa

Nēdiē dáda Hok'ēnadhír	2
Nēlá K'ēnēłtsı́	4
Dáda chú Dáda Narídhi	6
Nēth'ı́ Nēdhēł	7
Dēkódh chu Nētsı́ kódhē	8
Dáda borēłnı́ dēnē hı́chú	10
Nētsı́ bēyaghē borı́dhir	12
Nēk'ēsē ēya	14
Nēdzaghēyē Ēya	16
Dēłkódh	18
Hētiē Dáda Nēts'ı́ Borēt'ı́	
T'ahı́ Nēdı́ghénaı́ Yēnēłı́ há	20
Borēt'ı́ Hētiē Ēya	
Bēts'ēdı́ Dēdanē	22

Nëdië dáda Hok'ënadhir

Ëdlant'ı hats'ëdi?á nëdië dáda hok'ënadhir?

- Nëdië bët'orë?ái nëzu chú ëtth'ilë basë, nëdië dáda hok'ënadhir ts'ën nqrëltth'ı huto ha. K'ëra?ı halyé ha, **nëdië dáda hok'ënadhir, ëyi nëdië horët'ı huıdı ho?á.**
- Nëdië dáda hok'ënadhir nëtth'ı ts'ëni ha, dáda ho?ızë hanéch'á, nëdië dáda hok'ënadhir huıı dëkolë. Dáda nëdië hok'ënadhir bëts'ete hët ëyi **"dáda nëdië t'orëthilë"** hulyı.
- Dáda nëdië hok'ënadhir bëts'ëııdë, nëdië hok'ënadhir bët'orı?a hut'ëdhë bët'orëdhilë.
- Dënë horııdhırdë nëdië dáda hok'ënadhir bë?a, hëtië borënilë naghëlina há. Ëyi?a ttha hots'ën ëya ts'ëlı, ıaghëdhı huto tth'ı.
- Bënëghúıni, dáda nëdië t'orëthilë – NËN HILË! Dënë hëtië daghëna dëkolë dáda nëdië hok'ënadhir hııchuhilë dëkolë borëdhı dáda nëdië t'orëthilë?a huk'ë hots'ı.

Dáda nëdië hok'ënadhir dáda narııdhı nërëhdıdë nëdië bët'orë?elë, ëdıı dëkodh hú, dáda borëtnı dënë hııchú, ëyi chú bët'anëji k'e (nëzı dëkodh).

Nëdië dáda ho'kënadhir bët'orë?ai dáda há hok'ënadhir basë háne.

Ĕdlat'ı thıts'ı walı?

- Dáda nēdiē hok'ēnadhır **bēghōfisanē** nēn chú nēyasē ēyi huıđdé dēkodhǵá. Nahiē dáda narıdhırǵa ēya ts'ēlí, dáda nēdiē hok'ēnadhır bēt'oruıthilē.
- Nēts'ı nēdíghēnai bēt yaghúttı dáda naghıdhır nērēhdídé, ēyi chú dáda nēdiē hok'ēnadhır horēt'ı k'oja há.
- Haghıtsıǵ nēn chú (nēyasē) dēkodh nēts'ı borēt'idé, nek'ēsē ēyadé. Nahiē dáda dıghē dzinē hots'ı sılaghē dzinē hots'ēn senıdhıts'ēn, nak'ē nónēna ılaghē dzinē hudhırdé naghıda hasē.
- Dáda narıdhı nōdhırdé, atk'úǵa nēla k'ēnaghuıts'ıt'ı ēya nēlı ch'a. Nask'ēdhē ērihtıts bēgharē nēla k'ēnaltsilē t'oruıǵa.

***Dáda Nēdiē Torēthilē
bēch'asē walé. Bēghq
nanudhır hu dáda nēdiē
hok'ēnadhır bēt'oruıǵa!***

Nělá K'ënětsıı

Nělá k'ënatsıı hētiē nezı dáda nárıdıı chá.

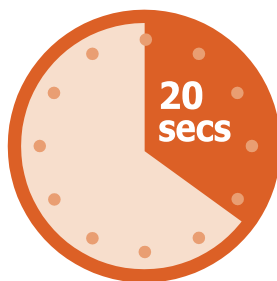
Ĕdló nělá k'ënatsıı há:

- Shēnētı ts'ēn tth'ú
- Dēnē nı sēnēle ts'ēn tth'ú, dēdanē chú bēt'aghı tth'ı
- Sēkui tth'ı bēdhıredı ts'ēn tth'ú
- Nēn chú nēyasē k'ēnatsēltsılē t'oruı?a bēt'aghē
- Tı'atēl ēnanııchudh ts'ēn, bēt'aghē tth'ú, ts'ēkui bēlayıı huto
- tıtsı t'aghē, sēkui tēts'ı bēts'ınidē tth'ı
- Asıē ēıa bētorı?á bēts'ēdı tth'ı
- Nak'ēts'ēıyá hanēlé chú dēyēnalē ts'ēn tth'ú
- Bēthē chú hot'aghē dēnē ēyalı bēts'ınidē
- Ĕch'ērı bērıdı chú bēdharınidē, bı'asē nathēya hok'ēnaghıdhırdē
- Bēthē chú hot'aghē nēghu gēsē hok'ēnaghıtsēldē

T'at'u nēlá k'ēnētsı́ há:

1. Datła hēt tu t'oruf?a. Tu t'ayl?á nēlá k'ēnētsı́ dé dáda dódı halé hılēsē.
2. Nēlá naghıtsēt.
3. Datła t'ayl t'oruf?a. **Nēdiē k'ēsē datła t'oruf?asá.**
4. *Twinkle, Twinkle, Little Star* shēn bēla hots'ēn nēlá k'ēnaghıtsı́. Tarēlyu k'ē nēlá k'ēnaghıtsı́, nıt'ái, nēlátth'élé gēsē, nēlá chadhēh, nēlá ēthandarēt'a, nēlátth'élé nadái, ēyı hēt nēlá ganı.
5. Honēna sa thelots'ēn nēlá tu t'oruf?a.
6. Lısumē?a nēlá nērıshá.

Ēdlat'ı nētsı wáli:

- Nédıghénaı hú, nēghu selthēn dēnē, ēdhiē k'ēlnıhı, dēnē hētrē ghēna ts'ēnı ēyı tarēlyu bēlá k'ēnēdaıtsēt há nudhı.
- Nēyasē t'ahuk'ē sēkúı honēttēn koē chu ēghēlēna koē dat'á huıı ka honuıı dēk'ēnats'ēıtsıı koē.
- Sēkúı boghēdı koē ąnēdhē chú sēkúı ha bēlá k'ēnadaıtsēt k'ē huıı há nuıı.
- **Datła t'ayl t'oruf?a.** Datła t'ayl asqt'ilē, nēdiē k'ēsē datła chú ētēt'ē.
- Bēgharē honuıttēn.

Dáda chú Dáda Narídhí

Dáda chú dáda narídhí bët'a ëya, kúlo dáda nëdië hok'ënadhir dáda narídhí ha nëzú.

Dáda narídhí bët'a ëya

- Dëkodh hët, dáda borëtní dënë hı́tchú, dëkodh sınıë, nek'ësë ëya, nëzı dëkodh?a ëya, (dëkodh nëzúplë), nahië nek'ësë ëya basë.
- Dáda ëya hoqzë borëtní. İlaghë aşë İta dënë ëyalıdë, dáda ëya narıdhırat'ësë
- Dáda ëya k'ësë nëba ëya ha İat'ë.
- Dıghë dzinë hots'ı sılaghë dzinë hots'ën senıdhıts'ën, nak'ë nónéna İlaghë dzinë hudhırdë naghıda hasë dáda ëya?a.

✘ **Dáda nëdië hok'ënadhir bët'orë?élë dáda narídhí basë**

Dáda ëya hoqzë

- Dáda narídhí İat'ılë.
- Hıtt'ëdhë narıdhıılë dáda narídhí bët's'ı?anë.
- Ėdırı İat'ë nek'ës ëya chu dënë dzıdıthë.

✓ **Dáda nëdië hok'ënadhir nëzú dáda narídhí ha, kúlo hok'ët'a horëttıplë**

Nëtth'ı Nëdhël

Nëtth'ı nëdhët nëzi nıdhiı hats'edi, ëya nëli?a. Nëtth'ı dëlk'os, nëdhët hël dëya, nık'esë tth'ihú, nëtthı nëdhët basë hqt'ë.

Nën chú nëyasë bëtth'ı nëdhël hılchú t'ghıt'ı hılchú sı bëgharë k'ojq.

Bëkanıfı:

- Nëtth'ı nëdhël nëzi hok'ënadhir dáda ch'a. Nëtth'ı nëdhël nëts'ı húto há dáda narıdhi?a chú dáda ëya hoqzë bët'a.
- Ēdıri nëdië dënë thiya ts'ııat'ı hııchú (bëk'ë dët'ıs gharë) dënë bëtth'ı nëdhël báhorënadé.
- Nën chú nëyasë yu dëtán t'oruı?asa, nuhk'ëdhëhá nëtth'ı hoqzë naghëda ch'a, ëtu nıdhiı ch'a. Yısë hoqzë honëdhël haghulésq.
- Dëgharë tu ghuda. Nëyasë tth'ı tu hët asië nëk'ëdhë bëdharıı, ııaghë sa ëriht'ıs hudhırdé nathırit'ıqdé.

For a list of symptoms that should be evaluated by a medical professional, go to page 20. For a list of symptoms that are dangerous and require immediate medical attention, go to page 22.

Nëtth'ı Nëdhël:

- Nëzi hok'ënadhir dáda ch'a
- Dáda narıdhi?a chú dáda ëya hoqzë bët'a

Dënë t'anëlt'ë bëghëisi bëtth'ı nıdhiı dé chú dáda narıdhi dënë tth'ı hëghedh narıdhiırdé, Hëtië ts'ënahı koë ts'ën yaghuıı (811 Albert k'e) nëts'edi ha.

Dëkodd chu Nëtsj kodhë

Dëkodd dáda naridhi bët'a hqt'ë.
Náke bëthchënë hanëtt'ë dáda bët'a dëkodd hujl. Sëkui ëtk'ëdghë – hónéna huk'ë dëkodd? a ëyalı tah nënë k'ë. Añnëdhë k'arë?u, bëthh'ı dáda ch'a hok'ënadhir. Dáda nëdië hok'ënadhir dëkodd ha nëzı lë.

For a list of symptoms that should be evaluated by a medical professional, go to page 20. For a list of symptoms that are dangerous and require immediate medical attention, go to page 22.

Nëts'ı borët'j:

- Nëthi ëya? a bõnidhi, nëthh'ı nidhi, nënaghë tu, nëts'ı dëkodd, nëk'ësë ëya, nëfës, djkodd tth'ı.
- Nëts'ı kodhë tu lahot'ı, nadësë dëtan hët dëlthogh chu ët lahot'ı hané.

Bëkanıtı:

- Dëgharë tu ghudq t'at'u yısë nëba t'qht'ë nëba nëzı dé.

Norëdhı ch'asë:

- Nělá k'ënaghutstı dáda naridhi bët's'ı? anë dëkodd norëdhı ch'a.
- Nëskënë hõnuttën belá k'ënatstı há.

o

- Ęđırı nędię dęnę thiya ts'ııat'ı huıııı (bęk'ę dęt'ıs gharę) dęnę bętt'h'ı nędhęl bąhoręnadę.
- Dękodh nęk'ęnadhir dę, ęyi hęt dęnę dękodh hęt bęts'ęnidę nęlą holą bęk'ęnaghultsıı ęfata borędhi ch'a.
- Nętsı kodhę nędię bot'ęra thęlots'ęn, kúlo ıgha dękodh naghulnélé.

Dęt'ıs: Sękuı ętk'ętaghę k'arę?ı bęghęi nędię będhęrınsą.

Dęt'ıs: Nętsı kodhę nędię nętt'h'ı nędhęl k'arę?ı ha nędię hęt hútosę. Nędię tilę ęręt'ısę hętię bęk'ayaghuııı, ęyi hęl nędię nęnihęt'ı dęnę bęt yaghuııı nędię dę?azę hiıııı ch'a.

Dędha ıhú tu (dędha ıhú tu ęfa) nętsı tu bęyę dithı tsı asię nęręjąha, tąıtsı há. Afdanę hodıı dędha ıhú tu dithıha, nęlts'ı húto nahuııı, **dııtsı húto.**

Nękoę dędha ıhú tu dithı hodlę

Ęfa dııtur:

- ıfaghę tth'ái (240 ml) dęgharę nuıııı (tth'ái k'e hots'ı tu t'orıı?a dę, nuıııı thęlo ts'ęn dąda ch'a, tu dę?ąsę nędhęl hilę
- ıus hasę bęghą (2.5 g) dędha
- ıus ıhó bęghą (2.5 g) bęt bękadethę

Bqņętt'u tutilę dęlk'ęl hęt tu dęthır ts'ı, ęyi hilę dę ts'ędą tilę (nędię naghęni koę huııı) Bęt'a nętsı yęltsı tth'ı t'orę?a. Taghę dzinę k'ę nętsı yęltsı naghultsıı.

Bęt'orę?a há:

- Nııda hú nęthı hanę ts'ęn hanęlę. Nııı k'ęsilę. Tu dęthır ts'ı, ts'ędą tilę, bęt'a nętsı yęltsı tilę nętsı yęh hanęle. Yasę nętsı yęh dııthı. Nask'ędh nętsı k'e tth'ı haghulę. Nętsı yęltsı dęthır bęk'ęnaghultsıı bęt'orıı?a dę.

Dáda borëtni dënë hıřhú

Dáda borëtni dënë hıřhú (ëya nëlj) dáda narıřtıřtı'ë.

Ařnëdhë dáda narıřtıřtı hıřtı'ë taghë-sřlaghë dzinë bët'sıř bot'ıđë. Sëkuı dáda narıřtıřtı řasđı dzinë hots'ën.

Nëts'ı borët'ı:

- Nëtth'ı nëdhël/nik'ëdh hët
- Nëthı ëya
- Dënë dzı řú bëtth'ı ëya
- Nínıtsı řat'ë
- Nëk'ësë ëya
- Nët's'ı dëkodh dëya/nëtës
- Dıřkodh

For a list of symptoms that should be evaluated by a medical professional, go to page 20. For a list of symptoms that are dangerous and require immediate medical attention, go to page 22.

Norëdhı ř'asë:

- Įřaghë nënë hodhır dé nëdië nëyolyé dáda há.
- Nělá k'ënaghıřtıřtı'ë řatı řyalı bëghë naghıřtıřtı dé. Nëskënë bëlá k'ënařtıřtı há honıřtën.
- Dıřkodhë řú nëtës dé nëdhı řú nët's'ı dáruřtı.
- Nëskënë řs'ëřıe honıřtën.

Bëkanîtni:

- Dëgharë tu ghuḍa.
- Nën chú nëyasë k'ëdhënë ghuké. Nëkoë naghuthir taghë dzinë huk'ë hots'ën ëya nël̄ thelots'ı́ dáda narıdhı ch'a
- Ęđırı nëdıë dënë thiya ts'ılat'ı hıchú (bëk'ë dët'ıs gharë) nëthh'ı nëdhël, nëthı ëya chú nëdzi ëya dalı ha.

*Dáda borëtnı dënë hıchú Ęyunë Dzinë Zaghë ëyi
hılë dé Tëdhë Yatı Zaghë k'ë bonıdhı, Ts'ëlı
Zaghë ëyi hılë dé Ęghezë Zaghë huk'ë bëlq.
Dáda borëtnı dënë hıchı bët'a nëzi yaghë ëya
hane húto.*

Nëtsj bëyaghë borjdhir

Nëtsj yaghë bët'a nëjië dënëŋa nëtsj chú nënaghë ghë. Nëtsj yaghë borëdhi tu lqt'ı hıjı hája dé nëtsj yaghë honarë.

Nëtsj bëyaghë borjdhir dé dëkodh dáda bët'ıqghë, dáda háne hılë. Nëts'ı k'ojq dé hëtië borëtnı thá nëŋa hëf.

Dët'ıs: Nëtsj k'ojq nıdhën dé nëk'ësë ëya chú/dëkodh, Dëkodh dáda chú/dáda borëtnı dënë hırchú nuŋ.

Nëts'ı borët'ı:

- Nënë ëya dé, nëthı ëya, nëghu ëya, nënıtsq lqt'ë, dılkodh, nëtt'h'ı nëdhël.
- Nëts'ı dárjla dëlthogh chú ëf lahot'ı dëkodh tui hat'ıl hónëna dzınë aşë hots'ën, nëdië dáda hok'ënadhir horıjı há.

For a list of symptoms that should be evaluated by a medical professional, go to page 20. For a list of symptoms that are dangerous and require immediate medical attention, go to page 22.

Bëkanítni:

- Bëgha nanudhir nëdië dënë thiya ts'ilaṭ'ı t'orıḷa há (bëk'ë dët'ıs gharë) ëya chu nëtth'ı nëdhël há.
- Sëkui há tu hët dëdha dıṭhi chú hëltsı t'oruḷa bëtsı yaghë dëkodh tui k'arëḷú ha (nuḷ Dëkodh/Nëtsı' tu bëgharë há ërihtıs lota k'ë); aṭnëdhë tu hët dëdha nëzı.
- Nëtsı'ı kodhë nëdië nëtsı dëyaghë k'arëḷı hále kúlo dáda thelē hots'ën wálilë.

Dët'ıs: Sëkui ëk'ëtaghë k'arëḷı bëghëi nëdië bëdhëruṇısa.

Dët'ıs: Nëtsı kodhë nëdië nëtth'ı nëdhël k'arëḷı ha nëdië hët hütosë. Nëdië tilë ërët'ısë hëtië bëk'ayaghuṭı, ëyı hël nëdië nënihët'ı dënë bëḷ yaghuṭı nëdië dëḷazë hıchú ch'a.

*Dáda chú dáda narıdhi nëtsı yaghë borëdhi
(dáda narıdhi náke bëthchënë hanët't'ë
hanodhi há).*

Nëk'ësë ëya

Nëk'ësë ëya dé dekodh hët hqt'ë. Nahie dënë k'ësë ëya dáda naridhi?qt'ë. Dáda nëdië hok'ënadhir nëk'ësë naghutnáhilë dáda naridhir ts'janí.

Nëhië dënë k'ësë ëya gu dáda ts'janë hqt'ë. Dënë k'ësë ëya nëtsj dëkodh hët dé, dëlkodh hët, nëk'ësë?a yanëtti duwe, nënaghë dzé lahot'jdé, nëbië ëya dé, dáda naridhir?qt'ë, dënë k'ësë A'T'ILË.

For a list of symptoms that should be evaluated by a medical professional, go to page 20. For a list of symptoms that are dangerous and require immediate medical attention, go to page 22.

Nëdighénaí dënë k'ësë ëya nëtjdé, nëk'ësë ëya yëk'olyëlä

- Dëkodh dáda bëts'ı?anı nëk'ësë ëya dé, dáda naridhir qt'ë, nëk'ësë nët'j horët'jlë.
- Dëkodh dáda nëk'ë bot'jlë dé, nëdighénaí nëk'ësë nëtj há asië hıchú?a, gu dáda bë?at'ë k'olya há. Naké dzinë k'ëyaghë k'ë t'at'ısı bék'oya há.

- Nënét'j ësqt'ilë dé, dáda nëdië hok'ënadhír horët'jlë nek'ësë dáda narjdhír át'ë dé.
- Nënét'j ëya nëlj dé, nëdighénaí dáda nëdië hok'ënadhír nëghalé huto hasë.
- Nahië jlah dënë ëya dajljédé nëdighénaí yënëtl há ësqt'ilësë.

Bëkanítní:

- Dëgharë tu ghudá.
- Ēdíri nëdië dënë thiya ts'jlat'í hı́tchú (bëk'ë dët'ıs gharë) nëtth'í nëdhël dé nek'ësë ëya tth'í há.
- Sëkuí ëtk'ëtaghë aşë bëghëidë, ańnëdhë nonı́thír chú ańnëdhë, nëdhayë nëdië hëthj nëzı́ ëya ch'á.
DËTŁ'IS: Sëkuí łą bëghëilédé nëdië nëdhayë hëthj bëghq'atsanë yënëlné ch'á.
- Sëkuí łá bëghëidë ëyı chú ańnëdhë, tu hët dëdha t'orı́ł'a nek'ësë senı́dhi há. Łus hasë bëgha dëdha chú jtaghë tthái (250 ml) tu yasë nëdhël dı́tur. Thelë hots'ën nëdhayë bët'orı́ł'a. djghë – sqlaghë hok'ë hots'ën jtaghë dzinë k'ë.
- Nëyasë senı́dhir dé t'at'í hëłtsínısı k'anawadhír.

Nëdzaghëyë Ëya

Dënë dzaghë bëyaghë ts'ën hut'ïe tanisë dënë dzaghë hots'j bët'asë dënë k'ësë ts'ën. Sëkui bëdzaghë yaghë hut'ï nëdarë?a, bëdarët'ïl borëni?a dëkodh dáda hët. Hëtië bqrëdhí húto hasë.

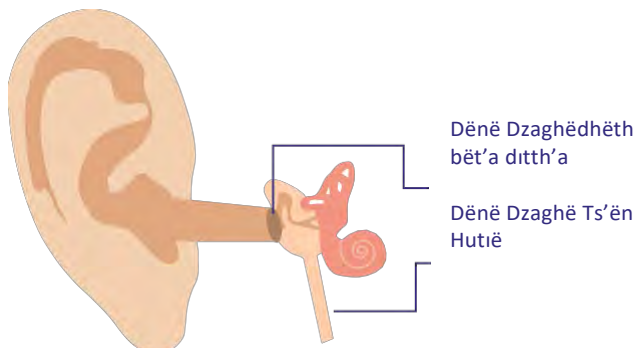
Bëk'ojq há nëzy sëkui tasdonéna – ëtk'édonéna % hanëtt'ë bëdzaghë dáyadé dáda nëdië hok'ënadhír?a naghëdá há Nahiyë dënë dzaghë ëya dáda gu narjdhír qt'ë. Boghëdi norët'ï dëgharë lqt'ë nëdighénái bëdagharë.

Nëts'j borët'j:

- Nëtth'ï nëdhët
- Dënë Dzaghe Ëya
- Bët'ahorëlá

For a list of symptoms that should be evaluated by a medical professional, go to page 20. For a list of symptoms that are dangerous and require immediate medical attention, go to page 22.

Bëkanífní:

- Ędíri nëdië dënë thiya ts'jlat'í hułchú (bëk'ë dët'ís gharë) nëtth'í nëdhël chù ëya dé.
- Nëdzaghë k'ë yu tudhët bëk'ë nułchudh.
- Nëtsj kodhë nëdië chù nëthı yaghë borëdhı nëdië dënë dzagh ëya há bët'orë?élë.
- Nëyasë bëzaghë yaghë t'at'ësıgharë nëdighënaı dáda nëdië hok'ënadhir bëghalye húto há .
- Nëdië dáda hok'ënadhir ëyach'ëne ch'a, thá hots'ën nëdië dáda hok'ënadhir dënë zaghë ha nëdië dënë ghalyé hilé .

Prevention:

- Hok'ët'a nëlá k'ënaghułtsıf ëyı chù nëyasë hınułtën bëlá k'ënaltsıf há, dënë zaghë dëkodh dáda?a bınidhi?a.
- Nëyasë tsëlt'ui bëch'asë walé.
- Nëyasë tu bëdharınisıq t'arëtjdé.

Dëlkodh

Nahië qtnëdhë chû sêkúi dëlkodhi dáda narıdhi?qt'ë ts'ëji ts'ı?qnë. (K'ëyaghë Dëtlis Nuııı). Nëdië dáda hok'ënadhir dëkodh t'ayı há bët'oruıá nëzi yaghë ëya dé gu dáda húto (dëkodh hëtië borëtlı) nëts'ı?a húto.

Nëts'ı borëtlı:

- Nëth'ı nëdhël, dëkodh, chû nëzi ëya.
- Dëkodh ch'urë dëlthogh chû ët lahot'ı hël dılkodh. Gu dáda hats'ëdıle .
- Hëji ka delkodh.

DËTLIS: Dáda nëzülë narıdhi, donéna ts'ën sılaghë% dënë ëtı dëlkodh, honéna ts'ën dıgh dzinë hots'ën. Sılonéna ts'ën sılaghë% ëtı dëlkodh nonéna ts'ën ıtaghë dzinë bët'ıaghë.

For a list of symptoms that should be evaluated by a medical professional, go to page 20. For a list of symptoms that are dangerous and require immediate medical attention, go to page

Ëya ts'ëli	Ëdlók'ë	Dënë ghëı?a	Ëdlat'ı?a
Yatı K'ë Hılgás	Yatı K'ë	Sêkúi ııa bëghëı/Aıtnëdhë	Dáda Narıdhi
Dëkodh Sınë	Yatı K'ë chû Ts'ëji Nêk'ësë Hots'ı Dënë Dzdıthë	Sêkúi ııa bëghëıilë	Dáda Narıdhi
Dëkodh Nëzülë Ts'ëji Basë*	Bët'a Ts'ëji (Nëchá)	Sêkúi ııa bëghëı/Aıtnëdhë	Dáda Narıdhi
Dëkodh Ts'ëji há nëzülı	Bet'a Ts'ëji (Nëchılë)	Sêkúi?asë	Dáda Narıdhi
Nëzi Yaghë Ëya	Ts'ëjië Nııts'ı Dhëth	Tarëlyu T'anëht'ë bëghëııı	Gu Dáda húto Dáda Narıdhi
Dëlkodh Hëtië Borëtlı	Nëtsı Ts'ëji Dhëth ts'ën	T'anëht'ë bëghëııı	Gu Dáda

*T'qhi ëya dılısı tha-hots'ën ts'ëji dhëth dáda?a nak'ë gu dáda?a borëdhı dëkodh nëzülë ts'ëji base ts'ı?qnë.

Bëkanifni:

- Dëgharë tu ghıdą
- Dëkodh nëdië k'arë?u bët'a ëya ch'a sëkúi ıa bëghie chı ąnëdhi bëba nëzu.

- **DËTL'IS:** Sëkúi ëk'ëtaghë k'arë?u bëghëi nëdië bëdhërunısa.

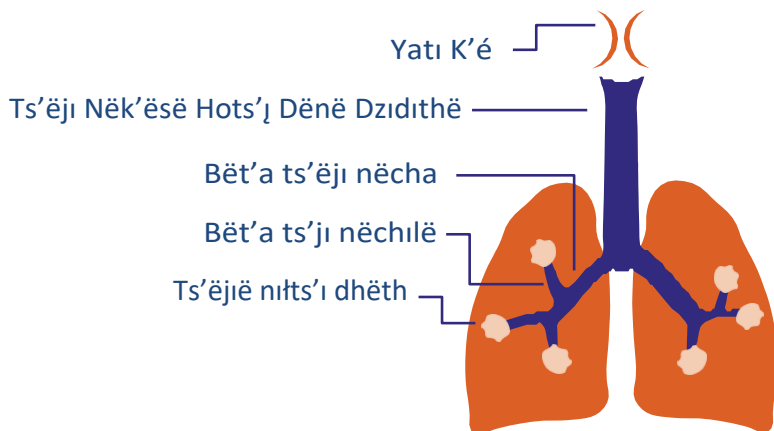
DËTL'IS: Dëkodh nëdië dënë tth'ı nëdhël k'arë?u há nëzu.

Nëdië tilë ërëtl'ısë hëtië bëk'ayaghuıtı, ëyi hël nëdië nënihët'ı dënë bët yaghuıtı nëdië dë?azë hıchú ch'a.

- Dëkodh nëdië t'ayı chı nëdië nëdhayë hëthı sëkúi chı ąnëdhi ha nëzu. Gu dáda ch'asë dëkodh nëdië t'ayı bëch'asë wále nëdië dáda hok'ënadhir bët'oru?a ıat'ılë?a.

NOTE: Dëkodh nëdië dıltth'ıë sëkúi ëk'ëtaghë bëghëi dé bëdhërunısa yënëlné ch'a.

- Nëzi tl'ısë gharë gu dáda nëzi yaghë ëya bol?a há nëzu. T'ąt'ı k'oja dé ëyır huıdı nëdië dáda hok'ënadhir bëghalıyë.

Hëtië Dáda Nëts'ı

Borët'ı T'ahı Nëdıghënaı

Yënëŋı há

*Ĕdırı dáda nëts'ı borët'ısı nëdıghënaı
húto ědhíë hoghëŋı yoghëŋı horët'ı.*

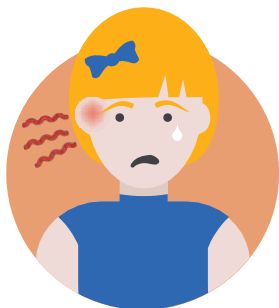

Nëtt'h'ı Nëdhël:

- Sëkúı taghë saŋazë bëghíë dé bëtth'ı nëdhël dé dëdanë nŋt'ı.
- Sëkúı t'anëtt'ë bëghíësí bëtth'ı nëdhël dé ëyalı hahot'ı dé dëdanë nŋt'ı.
- Sëkúı t'anëtt'ë bëghíësí bëtth'ı nëdhël taghë dzinë azë dé nŋt'ı naké dzinë k'ëyaghë.

Hëtië Dáda Nëts'í Borët'í T'ahí Nëdighénaí

Yënëlj há ëtu bëghq:

Dënë dzaghë yaghë ëya

*Nëdighénaí yënolj sëkúi
bëdzaghë ëya dé:*

- Hëtië bëtth'í nëdhël dé; húto
- Ëya hadot'lj dé; húto
- Bëdzaghë t'ası dëlk'os dé hılghás hët; húto
- Bëzaghë hanëdhë bılnı hahot'lj; húto
- Bëzaghë ëya ëtu kont'ë dé nakë dzinë aşë nëthı ëya nëdië lajt'ı bët'orjta dëkúlo.

Ajnedhë bëtth'ı nëdhël, hanësë ëya dé nëdighénaí húto ëdhië hoghëtnı hët yawatı dáda borët'lj hoazë haja dé.

Alberta k'ëyaghë, Hëtië Ts'ëna Ts'ën yaghułtı (811 ts'ën) yatı?a nëts'ëdi há t'at'ı bënırjı lajtılë dé.

Nëdië hëdaréldën yatı?a nëts'ëdi há hëtië ts'ëna bët'a horëna dé sëkúi bëba, tsatsanë bëni hulık'ë [ahs.ca/heal](https://www.ahs.ca/heal) bëgha asíë k'olya há, ëdıı Stollery Sëkúi Ëdhi Koë bë?asë.

Borët'j Hëtië Ëya Bëts'ëdi Dëdanë

Nën húto ëlqta boghínsi dáda borët'j dé dëdanë nëdighéna kaghutí.

Nëthh'í Nëdhël

Dëdanë nëdighéna kaghutí:

- Dënë t'ánëtt'ë bëghëisi bëthh'í nëdhël dé dënë k'at'ilë dé hëthir lät'ë (ts'ëldhí duwë de, ëhëlal ch'a tth'í duwë), nahku hanët'j bëk'odh nít'í, hëghedh hët, dódi hanelë dé t'ahuk'ë bëkínsi (dët'ës hahot'ísi).

Ts'ëjië

Dëdanë nëdighéna kaghutí:

- Dënë t'ánëtt'ë bëghëisi ëyáli hëji duwë dé (bëtsj darjla ahilë).
- Dënë ëyáli nalt'a hëji dé, nalt'elë hëji tth'í, bëdha dët'ës, bëlá chú bëké tth'í.

Borēt'j Hětĭē Ęya Bět's'ēdi há Dēdanē Ęfu Bēghq:

T'qt'ĭ dáda basē

Dēdanē nēdĭghēnai kaghuttĭ:

- Dēnē t'ānēt't'ē bēghēsi ēyāli dé nathirĭt'a halye duwē dé, ěhēlať tth'ĭ, ēnĭrĭni lať'ĭlē, ěghā hĭlch'e, hětĭē bēthĭ ēya dódi hanelē, bēk'odh nĭt'ĭ, asiē bēk'ēnĭt'ĭt, dánĭgai bēthĭ nēk'ēdh hēt.
- Dēnē tu ľahēdēlē bot'j dé, bēthĭ'ĭ chŭ bēdha dēyá, bĭbasē bētu dhēlē yĭsi ts'ēn hája, hŭť'ēdhē hēlēs hĭlē.

Hanēsē dēdanē nēdĭghēnai kátĭ ēdĭri bēt:

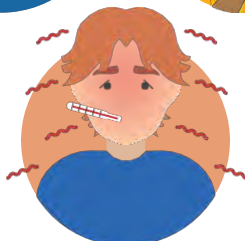
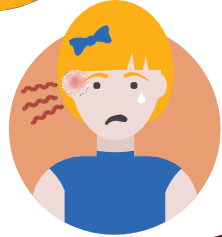
- Dēnē ēyāli asiē hētne duwē dé, ēyĭlē dé bēdha tu hēt.
- Dēnē t'ānēt't'ē bēghēsi hēthĭr chŭ hēgĭs dé naghēda hĭlē dé tth'ĭ.

Ędĭri ērĭht'ĭs bēgharē t'ayj halj. Hok'ēt't'a nēn bēk'qĭlya deza nēdĭghēnai chŭ ēdhĭē hoghētĭni, ēdhĭē hoghētĭni hēreldēn horĭjĭ nidhēn dé.

Alberta k'ēyaghē, Hětĭē Ts'ēna Ts'ēn yaghuttĭ (811 ts'ēn) yatĭ?a nēt's'ēdi há t'āt'ĭ bēnĭrĭni laťĭlē dé.

Bëk'qlyą husą?

1. Nëla k'ënëtts'ıf nëzu dáda narıdhi ch'asë.
2. Gu dáda chú dáda narıdhi ëfadunë. Bönëtt'ú bët'a dënë horëdhi, kúlu nëdië dáda hok'ënadhır gu dáda t'ayı ha nëzu.
3. Nëdië dáda hok'ënadhır hıyą basë bët'orıf?a dáda nëdië hok'ënadhır ch'asë.

**DO
BUGS
NEED
DRUGS?**

Do Bugs Need Drugs is a program of Alberta Health Services
and the British Columbia Centre for Disease Control

 **Alberta Health
Services**

